Ministerie van Justitie en Veiligheid

de minister van JenV
de minister van VWS

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Veiligheid en Bestuur

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
30 mei 2023

Projectnaam
Experiment gesloten coffeeshopketen

Ons kenmerk
4685177

Bijlagen
3

nota

Nota - Aanbieding onderzoeksrapportage experiment gesloten coffeeshopketen

1. Aanleiding

Op 2 mei jl. heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en documentatiecentrum (WODC) de eerste onderzoeksrapportage behorende bij het experiment gesloten coffeeshopketen aan de DGRR van JenV aangeboden. In opdracht van het WODC is het rapport opgesteld door een onderzoeksconsortium bestaande uit Breuer&Intraval, Rand Europe en het Trimbos-instituut. Het betreft een voormeting en geeft een beeld van de huidige situatie in 19 onderzoeksgemeenten (deelnemende en vergelijkingsgemeenten) op het gebied van het gemeentelijke coffeeshopbeleid, het cannabisgebruik, de (gedoogde) verkoop van cannabis vanuit coffeeshops, de ervaren overlast en de illegale verkoop van softdrugs.

Uiterlijk 13 juni, zes weken na aanbieding, zal het WODC de onderzoeksrapportage zelf publiceren op de website[1], indien het rapport niet al eerder is aangeboden aan de Tweede Kamer.

2. Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd en geadviseerd:

- Kennis te nemen van het onderzoeksrapport 'Experiment gesloten coffeeshopketen. Rapportage voormeting 2021' (bijlage 1) en de bijbehorende samenvatting (bijlage 2);
- Akkoord te gaan met de aanbiedingsbrief (bijlage 3) om het rapport aan de Tweede Kamer aan te bieden voor 13 juni in verband met het vervallen van het embargo.

Gelijktijdig worden de brief en het rapport aan de MVWS voorgelegd voor een akkoord. De brief wordt namens u beiden verzonden met u als eerste ondertekenaar. Het WODC is een aan JenV gelieerde instelling en het rapport is - zoals de processen voorschrijven - aan de verantwoordelijke DG van JenV aangeboden.

3. Kernpunten

[1] Art. 10, eerste lid, Regeling wetenschappelijke onafhankelijkheid WODC.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Veiligheid en Bestuur

Datum
30 mei 2023

Ons kenmerk
4685177

Kernpunten brief:

- Het rapport betreft een *voormeting*. Aanvankelijk werd deze data verzameld voor de nulmeting. Vanwege het uitstel van de start van het experiment en de door het kabinet gewenste toevoeging van een extra grote gemeente aan het experiment (en dus ook aan het onderzoek), is besloten om de resultaten die opgehaald zijn in het najaar van 2021 te gebruiken voor een voormeting en het jaar daarop alsnog een nulmeting uit te voeren.
- De voormeting biedt inzicht in de stand van zaken op het gebied van het gemeentelijke coffeeshopbeleid, het cannabisgebruik, de (gedoogde) verkoop van cannabis vanuit coffeeshops, de ervaren overlast en de illegale verkoop van softdrugs in de negentien 'onderzoeksgemeenten'.
- In de voormeting is geen onderscheid tussen deelnemende of vergelijkingsgemeenten gemaakt. Het rapport is slechts bedoeld om de huidige situatie in alle gemeenten weer te geven.
- De onderzoekers hebben o.a. veldwerk verricht bij coffeeshops, enquêtes afgenomen bij bezoekers en omwonenden, een analyse uitgevoerd op menukaarten van coffeeshops over de beschikbare cannabissoorten en hun prijs, en er is gebruik gemaakt van een online crowdsourcing-enquête om meer zicht te krijgen op de illegale markt.
- De dataverzameling voor de (nieuwe) nulmeting is afgerond. Hierover zal later dit jaar worden gerapporteerd door de onderzoekers.

Samenvatting

- Er zijn in de aanbiedingsbrief geen onderzoeksresultaten uitgelicht. De resultaten van het onderzoek betreffen veel feitelijke data. Daar slechts een selectie van benoemen zou niet volledig en daarmee een onwenselijke interpretatie van de onderzoeksuitkomsten zijn. Voor deze beslisnota is ervoor gekozen om de resumerende paragraaf van de samenvatting van de onderzoekers integraal over te nemen:

> *De 19 onderzoeksgemeenten blijken qua coffeeshopbeleid een goede afspiegeling te zijn van de ruim 100 Nederlandse gemeenten met coffeeshops; zij hanteren alle een maximumbeleid en hebben de AHOJG[2]-criteria in het beleid opgenomen. Uit de menukaartanalyse komt naar voren dat er gemiddeld meer wiet dan hasj op de menukaarten van coffeeshops staat. Dit is in lijn met bevindingen uit eerder onderzoek dat de meerderheid van de cannabisconsumenten wiet boven hasj prefereert. Over het algemeen zijn klanten (zeer) tevreden over de cannabis die zij kopen in de coffeeshop. Die tevredenheid betreft voornamelijk de hoge kwaliteit van het gekochte product. Bijna twee derde van de ondervraagde coffeeshopbezoekers scoort hoog op 'riskant cannabisgebruik'. Ook blijkt een relatief hoog percentage (bijna een kwart) bezoekers de cannabis altijd of meestal voor medicinale doeleinden te gebruiken. Gezondheidsincidenten door cannabisgebruik komen relatief weinig voor.*
>
> *Dit onderzoek laat zien dat in de directe omgeving van de coffeeshop nauwelijks overlast wordt ervaren van de coffeeshop en/of zijn bezoekers. Dit is in overeenstemming met veel onderzoeken naar de leefbaarheid rond coffeeshops in recente jaren (zoals de Monitor ontwikkelingen coffeeshopbeleid). Voor personen die cannabis buiten de coffeeshop*

[2] Geen (A)fficchering, een (H)arddrugs, geen (O)verlast, geen (J)ongeren en geen (G)rote hoeveelheden.

kopen, lijkt vooral de prijs en/of de prijs-kwaliteitverhouding een doorslaggevende factor om in het illegale circuit te kopen. Deze aankopen worden voornamelijk gedaan bij bezorgdiensten of 06-dealers en betreffen vaker wiet dan hasj. Over het algemeen zijn de respondenten tevreden met het product dat zij buiten de coffeeshop hebben gekocht.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Veiligheid en Bestuur

Datum
30 mei 2023

Ons kenmerk
4685177

4. Toelichting*

- Het onderzoek naar het experiment wordt uitgevoerd door een onafhankelijk onderzoekconsortium in opdracht van het WODC. Het onderzoeksteam wordt begeleid door een bij de wet ingestelde Begeleidings- en evaluatiecommissie. Om de onafhankelijkheid te benadrukken zijn er geen ambtenaren van het beleidsdepartement en/of WODC-medewerkers lid van de Begeleidings-en Evaluatiecommissie. Zij hebben enkele malen (delen van) de vergaderingen bijgewoond als toehoorder om de stand van zaken van het experiment toe te lichten.

- De onderzoekers voeren voorafgaand aan de experimenteerfase een nulmeting uit en verrichten tijdens de experimenteerfase elk jaar een effectmeting. Van iedere meting stellen zij een monitorrapportage op.

- Dit rapport is bedoeld om de huidige situatie weer te geven in de 19 onderzoeksgemeenten. Het betreft de deelnemende gemeenten, te weten Almere, Arnhem, Breda, Groningen, Heerlen, Hellevoetsluis (per 1 januari 2023 Voorne aan Zee), Maastricht, Nijmegen, Tilburg en Zaanstad en de vergelijkingsgemeenten, te weten Enschede, Helmond, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Roermond, Tiel, Utrecht en Zutphen.

- Er is door de onderzoekers in de voormeting gekozen om de gemeenten nog niet met elkaar te vergelijken. De onderzoekers geven in hoofdstuk 2 aan dat de belangrijkste reden hiervoor is dat ten tijde van de dataverzameling de samenstelling van de twee onderzoeksgroepen nog niet definitief was. Na de voormeting is Haarlem als tiende vergelijkingsgemeente toegevoegd aan de controlegroep. Het nu al inzichtelijk maken van verschillen tussen de twee groepen is onnodig verwarrend en irrelevant. Dit gebeurt wel in de nieuwe nulmeting.

- Onderzoekers laten desgevraagd weten dat het hoge aandeel (65%) coffeeshopbezoekers in dit onderzoek dat voldoet aan de criteria voor riskant cannabisgebruik volgens de screener CAST (Cannabis Abuse Screening Test) vermoedelijk samenhangt met het relatief hoge aandeel frequent (dagelijks of bijna dagelijks) gebruikers in de steekproef, die gemiddeld per (gebruiks)dag ook meer joints gebruiken. Dat is niet uitzonderlijk, dit verband is ook in eerder onderzoek aangetroffen en bekend uit de internationale literatuur, namelijk hoe vaker er wordt gebruikt hoe groter de kans dat iemand voldoet aan de criteria voor riskant cannabisgebruik. Het gaat hier nadrukkelijk om een 'risico' en niet om een klinische diagnose van een cannabisstoornis. Dat het aandeel frequent gebruikers zo hoog is kan ook samenhangen met het feit dat zij ook frequenter de coffeeshop bezoeken voor hun aankopen, en derhalve een grotere kans hadden om te worden gevraagd voor deelname aan het onderzoek. Onderzoekers hebben het e.e.a. ook toegelicht in de conclusies (9.6).

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Veiligheid en Bestuur

Datum
30 mei 2023

Ons kenmerk
4685177

4.1 Politieke context

- In juli 2022 hebben de onderzoekers een technische briefing aan de Tweede Kamer verzorgd waarin zij de onderzoeksopzet hebben toegelicht en waar Kamerleden vragen konden stellen. Naar aanleiding van vragen die gesteld zijn door het Kamerlid Sneller (D66) over de mogelijkheden om het onderzoek uit te breiden met het meten van de kwaliteit van de cannabis, is besloten bij de nulmeting van 2022 ook een contaminantenanalyse uit te voeren. Deze gegevens zijn nog geen onderdeel van deze voormeting, aangezien dit alleen de data van het onderzoek in 2021 betreft.

4.2 Financiële overwegingen
Bij de ministeries van JenV en VWS is budget beschikbaar voor het experiment waar de kosten van het onderzoek ook onder vallen.

4.3 Communicatie
De brief wordt aan de Tweede Kamer aangeboden. Het WODC publiceert het rapport uiterlijk op 13 juni a.s. het onderzoek op hun website indien het nog niet eerder aan de Tweede Kamer is aangeboden.

5. Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking
n.v.t